

STM - sosiaali- ja terveysministeriö

STM068:00/2015

FK:n vastaukset lausuntopyyntökyselyyn hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valinnanvapauslainsäädännöksi:

1 Kysymyksiä (1-5,7) uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. *Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?*

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK katsoo, että sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus kohentuu, kun sekä yksityisen että julkisen sektorin toimijoille avautuu mahdollisuus ryhtyä palveluntuottajaksi. Esitys antaa mahdollisuudet lisätä sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on monen sektorin tehtävä ja hyvinvointi rakentuu myös muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon sektorien toimesta. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen edellytetään valtakunnallisia lähtökohtia, sektorien välistä yhteistyötä sekä tietoa ja laadukasta tutkimustoimintaa terveys- ja hyvinvointierojen todentamiseksi. Tarvitaan myös kannustimia ja mittareita, joilla voidaan järjestelmää ohjata erojen kaventamiseen. Yhdenvertaisuus on järjestelmän hyvällä hallinnalla saavutettavissa.

FK painottaa myös riskienhallinnan, terveyden tukemisen ja ennaltaehkäisyn merkitystä. Kaikkiin näihin finanssialan toimijoilla on halua ja mahdollisuuksia tarjota ratkaisuja, esimerkkinä henkilöriskien hallinta ja asiakkaille toimivien ratkaisujen rahoittaminen.

2. *Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?*

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK katsoo, että uudistus edistää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia. Valinnanvapauden ytimessä ovat asiakkaan aseman parantuminen, informaatio- ja palveluohjaus sekä lakiuudistuksen eri keinot tuoda valinnanvapautta sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tavoitteena oleva asiakaskeskeinen palveluintegraatio tähtää myös asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen omaan tilanteeseensa kokonaisuutena.

FK pitää erittäin tärkeänä, että asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihinsa parannetaan palvelulupauksen avulla. Yhteiskunnan antaman palvelulupauksen perusteella kansalainen/ asiakas, saisi tietoa siitä, mistä osasta hänen palveluunsa vastaa yhteiskunta ja mikä on hänen omalla vastuullaan. Epätietoisuus ei edistä asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihinsa, vaan saattaa erehdyttää häntä olla käyttämättä omia resurssejaan oman tilanteensa hyväksi. Tieto yhteiskunnan tarjoaman palvelun sisällöstä auttaa asiakasta kantamaan myös itse vastuuta omasta tilanteestaan ja tekemään niitä valintoja, joista on hyötyä niin itselle, läheisille kuin yhteiskunnalle. Reilua on myös saattaa tieto mahdollisista palveluihin kohdistuvista rajauksista kansalaisten tiedettäväksi.

Oman rahan käytön mahdollisuuksiin ja siten asiakkaan omien palvelujen vaikuttamismahdollisuuksiin FK esittää tarkennusta siihen, mitä lisäpalveluilla tarkoitetaan. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa (21§) sanotaan: "Asiakas maksaisi asiakassetelillä annettavasta palvelusta vain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisen asiakasmaksun. Asiakas voisi halutessaan käyttää omia varojaan ja maksaa asiakassetelin arvon lisäksi itse lisäpalveluita. Tällöin hän maksaisi itse palvelun hinnan ja asiakassetelin erotuksen." FK ehdottaa, että palveluja voisi täydentää itse maksetuilla lisäpalveluilla.

FK pitää myös huolestuttavana, että eri maakuntien asukkailla/asiakkailla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia vaikuttaa asiakassetelin saamiseen valinnanvapauden välineeksi, vaikka voisivatkin käyttää asiakasseteliä koko maan alueella. Asiakkaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta maakuntakohtainen päätäntävalta kaventaa asiakkaan oikeuksia täydentää palveluja sekä kilpailuttaa palveluntarjoajia ja saada valtakunnallisesti valita hänelle sopiva palveluntarjoaja.

3. *Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?*
- a. kyllä
 - b. kyllä pääosin**
 - c. ei pääosin
 - d. ei
 - e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK katsoo, että uudistus parantaessaan palvelujen saatavuutta ja valinnanvaihtoehtoja antaa hyvän lähtökohdan valita itselleen sopivin palvelu. FK:n mielestä on hyvä, että asiakas voi tarvittaessa ostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja myös omalla rahoituksellaan (finanssialan yhtiöiden avulla), mikä edistää myös toimivien markkinoiden syntymistä. Omaehtoinen ja vakuutusrahoitus on osa asiakkaan valinnanvapautta. On tärkeää, että maksusetelillä, asiakassetelillä ja henkilökohtaiselle budjetilla voidaan helpottaa omaan tilanteeseen sopivan palvelun saamista. Tällöin on FK:n mukaan kriteereihin kiinnitettävä huomiota: henkilökohtaisen budjetin saamiseen on esim. ikääntyneille kehitettävä valtakunnalliset arviointikriteerit, jotta voidaan varmistaa asiakkaan oikeus yhdenvertaisesti eri maakunnissa saada henkilökohtainen budjetti.

FK kritisoi sitä, että asiakassetelin myöntämisessä maakunta on keskiössä- vaikka asiakasseteli kuitenkin antaa mahdollisuuden valita valtakunnallisesti ja hakeutua myös ulkomaille. Asiakassetelin saamisen edellytyksiin tulisikin kiinnittää huomiota valtakunnallisen ohjauksen avulla. Palvelulupaus on myös välttämätöntä, sillä asiakkaan/kansalaisen on saatava tietää, mistä osasta hänen palvelujaan vastaa yhteiskunta ja mistä hän vastaa itse.

4. *Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?*

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

Uudistuksen tavoitteena on palveluintegraatio. Keskeistä kuitenkin on, miten maakunnan määrittelemät palvelukokonaisuudet, palveluketju ja palveluintegraatio sekä palvelutarpeen arviointiin perustuva asiakassuunnitelma toteutuvat palveluissa käytännössä. FK näkee, että tässä työssä on tärkeää asiakassuunnitelman kansallisen rakenteen määrittelytyö. Tarvitaan kansallisia ja yhteneviä malleja, jotta maakunnissa tehtävä arviointityö toteutuisi asiakkaiden kannalta tasavertaisesti ja palvelujen koordinoinnin huomioonottaen. Myös sote-keskuksien pitäisi noudattaa maakunnan liikelaitoksen palveluarviointiin perustuvaa asiakassuunnitelmaa.

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa tarvitaan myös palvelulupaus, josta voidaan tarkistaa ”portinvartijan” työssä, millainen suunnitelma asiakkaalle voidaan laatia: mistä vastaa yhteiskunta ja mistä asiakkaan on itse vastattava.

FK pitää hyvänä asiana, että ikääntyneille ja vammaisille on tulossa henkilökohtainen budjetointi. Asiakasryhmäkohtainen palvelukoko-

naisuuksien määrittely, kuten ikääntyneiden palvelut mahdollistavat asiakkaan tarpeen mukaisella tavalla palvelujen yhteensovittamista. Palveluohjauksen prosessi käytännössä ratkaisee, millaisia palveluja asiakas saa. FK kannattaa palveluohjauksen kehittämistä sekä asiakkaan oikeutta neuvontaan ja tarvittaessa tuettuun päätöksentekoon.

FK katsoo, että sosiaali- ja terveystalouden integraation varmistaminen on vaikuttavin ja kustannustehokkain tapa palveluketjussa huolehtia siitä, että kansalainen saa tarkoituksenmukaisinta sote-palvelua tilanteen mukaan. Lakiluonnoksessa suoran valinnan palveluissa on sosiaali-palvelun osuus jäämässä kevyeksi: ohjaus- ja neuvontapalveluiksi. Jää epäselväksi, miten integraatio varmistetaan, kun tarvetta on laajennetun perustason palveluihin tai maakunnan liikelaitoksen tarjoamiin sekä asiakasseteli- että henkilökohtaisen budjetin tarjoamiin palveluihin. Asiakassuunnitelman tekeminen, palveluohjaus ja koordinointi näiden tasojen välillä olisi täsmennettävä.

5. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?
- kyllä
 - kyllä pääosin**
 - ei pääosin
 - ei
 - ei kantaa

FK yhtyy ETLA:n näkemyksiin tavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä.

ETLA arvioi, että lyhyellä aikavälillä julkiset kustannukset kasvavat, koska palvelujen käyttö lisääntyy saatavuuden paranemisen vuoksi, yksityisten joko itse tai vakuutuksella rahoitettujen terveystalouden palveluiden käyttäjiä ja omaishoidon asiakkaita siirtyy täysin julkisesti rahoitettuihin palveluihin ja tietojärjestelmien rakentamisen kustannukset ovat suuret.

Pitkällä aikavälillä syntyy ETLA:n mukaan säästöjä, koska perustalouden saatavuuden paraneminen lisää oikea-aikaisuutta ja vähentää erikoissairaanhoidon käyttöä, maakunnalla on paremmat mahdollisuudet resurssien kohdentamiseen ja rahoitusuudistus vähentää osioitointia. Osittain säästöjen saavuttaminen riippuu avoinna olevista yksityiskohdista, kuten palkkojen konvergoinnista maakunnan korkeimpaan tasoon, kilpailun toimivuudesta ja tuottajien palkitsemismekanismien onnistumisesta.

Myös rahoituslain mukainen kustannusten kasvurajoite on tiukka ja sen noudattaminen tuottaisi vaadittavat säästöt. Odotettavissa on ongelmia kustannusten kasvun kanssa, ETLA:n mukaan.

FK haluaa korostaa eri toimien vaikuttavuutta, kannusteita ja vaikuttavuuden mittaamisen merkitystä. On myös kiinnitettävä huomio markkinoiden toimivuuteen: yhtiöiden tulee kilpailla aidossa kilpailutilanteessa, jotta sen avulla voidaan hillitä kustannuspainetta.

7. *Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?*

- a. **kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK katsoo, että uudistus antaa mahdollisuuksia tuoda uusia toimintatapoja ja palveluinnovaatioita sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmään. Uudet rajapinnat ja toimijat sekä kilpailu lisäävät innovaatioiden ja uuden kulttuurin kehittymisen mahdollisuutta. Valinnanvapaus lisää kysyntää. Innovaatioiden syntyä voidaan pitää myös välttämättömänä valinnanvapauden käytäntöön panossa. Uudistuksen tuottavuusvaikutukset riippuvat kilpailun toimivuudesta ja ohjaus- ja kannustejärjestelmän onnistumisesta.

FK teroittaa, että erityisesti ikääntyneiden hyvinvoinnin haasteisiin tulisi voida varautua niin yhteiskunnan kuin yksilön tasolla. FK pitää myönteisenä, että laissa tuodaan uutena elementtinä ikääntyneillä ja vammaisilla sekä pitkäaikaista hoidon tarvetta omaaville asiakkaille, henkilökohtainen budjetointi, joka kannustaa innovatiivisuuteen myös palvelukokonaisuuksien suunnittelussa. FK pitää tärkeänä valtakunnallisten kriteerien ja palvelulupauksen kehittämistä ikääntyneiden palveluun, jotta asiakassuunnitelmasta saadaan selkeitä. Tämän lisäksi oman rahan käytön mahdollisuus ja sen vapaaehtoinen käyttö voimaannuttaa myös palveluinnovaatioita, joilla voi olla merkityksiä myös taloudelle ja koko yhteiskunnalle.

Käytännössä johtaminen ja henkilöstöpolitiikka nousevat tärkeäksi, sillä samat ihmiset (ennen ja jälkeen uudistuksen) tekevät lopputuloksen.

2 **Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista (8-9): suoran valinnan palvelut, maksusetelijärjestelmä ja maakunnan liikelaitoksen valinta.**

8. *Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa sädetäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalouksista.*

8a. *Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?*

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot:

FK yhtyy EK:n ja ETLA:n huomioihin siitä, että yksityiskohtainen tieto siitä, mitkä palvelut kuuluvat sote-keskukseen ja mitkä on tuotettava maakunnan liikelaitoksen toimesta, ovat sekä asiakkaalle että palveluntuottajalle tärkeitä. FK peräänkuuluttaa tässäkin yhteydessä palvelulupauksen tarkentamista.

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämävastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK näkee Hyvinvointialan ja EK:n tavoin, että esityksessä sote-keskuksilla olisi kaikki vastuu maksusetelituottajien palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta, mutta ei lainkaan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia niihin. Järjestäjän eli maakunnan on tällöin luotettava palvelujen toteutuvan sote-keskusten vastuun kautta. Tämä on maakuntien järjestämävastuun kannalta riittävä taso, mutta edellyttää, että sote-keskuksille annetaan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalveluntuottajiin nähden.

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK yhtyy EK:n, Hyvinvointialan sekä ETLA:n näkemyksiin ja pitää kohtuuttomana vastuuna sekä kannusteiden kannalta ongelmallisena asettaa sote-keskuksille velvoite vastata asiakkaan maksusetelillä hankkimasta palvelun laadusta.

8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä**

- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

- a. kyllä**
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK kannattaa valinnanvapautta. Valinta edellyttää vertailutietoa ja sen helppoa saatavuutta.

3 Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista (10-12): asiakasseteli, henkilökohtainen budjetointi ja tuettu päätöksenteko.

10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK pitää tärkeänä asiakkaan valinnanvapauden ja joustavuuden lisäämistä asiakassetelien avulla. Lakiehdotuksessa maakunnalle on annettu päättävä asema, jolloin Suomessa vallitsee tältä osin 18 maakunnan erilainen tilanne niin palveluntarjonnan kuin asiakkaan oikeuksien näkökulmasta. FK kiinnittääkin huomiota asiakassetelin saamisen mahdollisuuksiin: maakunta toimii portinvartijana asiakkaan pääsulle koko Suomen alueelle päättäessään, mihin palveluihin asiakasseteliä käyttöönottaa ja tehdessään asiakkaalle päätöksen arvioinnin jälkeen asiakassetelin saamisesta. FK yhtyy myös EK:n näkemyksiin palvelutarpeen arviointimenettelystä, joka säännösten osalta on puutteellinen. On tarpeen täsmentää lakiin, miten palvelutarve arvioidaan maakunnan liikelaitoksessa.

FK pitää erittäin tärkeänä sitä, että asiakas voisi halutessaan käyttää myös omia varojaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoittamiseen. Vakuutus- ja omaehtoinen rahoitus on osa asiakkaan valinnanvapautta. Näin hän voi täydentää julkiselta puolelta saamiaan palveluja subjektiivisen, yksilöllisen tarpeellisuuden mukaan. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan myös asiakkaan mahdollisuus hankkia lisäpalveluita käyttäen omia varojaan mm. maksamalla palvelun hinnan ja asiakassetelin erotuksen. Voisiko lisäpalveluista saada esimerkkejä, jotta lainlaatijan tarkoitus tulisi selkeämmäksi? FK katsoo, että selkeyden vuoksi lainperusteluihin olisi hyvä saada kirjaus selventämään tätä käyttötarkoitusta? Lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan asiakas voisi halutessaan käyttää omia varojaan ja maksaa asiakassetelin arvon lisäksi itse lisäpalveluita.

10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK yhtyy EK:n näkemykseen siinä, ettei näe ongelmaa maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksissa: sosiaali- ja terveystalouden järjestäjä (maakunta) asettaa asiakassetelin arvon ja määrittelee sen saamisen edellytykset.

10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK kiinnittää huomiota asiakassetelin saamisen mahdollisuuksiin. Maakunnalla on päättävä asema, jolloin Suomessa vallitsee tältä osin 18 maakunnan tilanne niin palveluntarjonnan kuin asiakkaan oikeuksien näkökulmasta. Lakiluonnoksen mukaan asiakasseteli tulee ottaa käyttöön vähintään 15%:lla luonnoksessa todettujen palvelujen kokonaiskuluista. EK:n tavoin FK pitää maakuntien päätösvaltaa liian laajana asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen kannalta. FK ei myöskään pidä hyvänä poikkeamismahdollisuutta, jolla lakiluonnoksessa

annetaan mahdollisuus poiketa 15% vähimmäistasosta ja näiltä osin yhtyy EK:n lausunnossa havaittuun ongelmaan: eri maakunnissa asuvat ihmiset asetetaan valinnanvapauden osalta eriarvoiseen asemaan. FK asettuu ETLA:n kannalle siinä, että maakunnan on käytettävä palvelujen järjestämisessä asiakasseteliä riittävässä määrin varmistamaan, että myös muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus.

11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK pitää tärkeänä valinnanvapautta ja asiakkaan itsemääräämisoikeutta tukevana tekijänä henkilökohtaisen budjetin käyttöönottoa. Erityisryhmille, kuten ikääntyneille ja vammaisille henkilöille suodaan nyt lain avulla mahdollisuus valtakunnallisesti saada henkilökohtainen budjetti, kun maakunnat veloitetaan sitä näille asiakasryhmille tarjoamaan. Maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan sote-palvelujen tarpeen arvioinnista ja tekee päätöksen henkilökohtaisesta budjetista sen jälkeen kun asiakkaalle on tehty palvelujen tarpeen arviointi.

FK haluaa kiinnittää huomiota maakunnan arvioinnin tekemiseen ja niihin kriteereihin, joiden perusteella henkilökohtainen budjetti tulisi myöntää: kriteerien tulisi olla yhteneviä ja läpinäkyviä eri maakuntien alueella asiakkaan aseman ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Palvelulupausta tältä osin tulisi tarkentaa niin, että kansalaisilla voisi olla selkeä näkemys siitä, milloin nämä kriteerit täyttyvät ja mitä hän yhteiskunnalta tässä tilanteessa saa.

12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

- f. kyllä**
- g. kyllä pääosin
- h. ei pääosin
- i. ei
- j. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

Valinnanvapauden tukeminen on FK:n mukaan tarkoituksenmukaista. Palveluohjauksen kehittäminen on välttämätöntä.

4 Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista (14-16): palvelun tuottajan velvoitteet, tuottajalle suoritettavat korvaukset sekä siirtymäsäännökset.

14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK katsoo, että maakunnan tuottamien suoran valinnan palvelujen yhtiöittäminen on perusteltua kilpailusystä (esim. yhtenevä arvonlisäverokohtelu) ja ohjaa tuottajien toimintaa sekä antaa tietoa todellisista tuotantokustannuksista. FK yhtyy EK:n näkemyksiin yhtiöittämisvelvollisuudesta ja katsoo samoin, että lain yksityiskohtaista perustelua on syytä täsmentää.

15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK yhtyy EK:n ja ETLA:n näkemyksiin korvauksiin vaikuttavista muista tekijöistä, joita lakiluonnoksessa ei oteta huomioon. Kiinteässä korvauksessa tulisi ottaa huomioon iän, sukupuolen ja työmarkkina-aseman lisäksi muita riskiin vaikuttavia tekijöitä, kuten sairastavuus. Myöskin heikko kustannusinformaatio ja kannustejärjestelmän osaaminen saattaa johtaa tehottomiin ja väärin ohjaviin kannusteisiin. Kokonaisvaikuttavuuden kannalta tulisi mieluummin säätää valtakunnallisesti palvelujen käyttöön liittyvistä tarvetekijöistä kuin jättää maakuntien varaan.

FK katsoo myös, että sote-keskusten olisi tarjottava palvelut asiakkailleen niin, ettei synny palveluluiden eri rahoitusvaihtoehtoihin perustuvia kannusteita sote-keskuksen oman toiminnan optimoinnille.

15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

FK yhtyy EK:n näkemyksiin siitä, että epäselvyyden poistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista säätää, että asiakas vastaa itse sellaisten palvelujen kustannuksista, jotka eivät sisälly myös suoran valinnan palveluihin (ml. maksusetelillä järjestetyt palvelut) ja asiakassetelillä järjestettyihin palveluihin. Henkilökohtaisen budjetin osalta näin jo todetaan: asiakas vastaa itse niistä kustannuksista, jotka eivät sisälly henkilökohtaista budjettia koskevaan asiakassuunnitelmaan. Muutoin lakiluonnoksessa todetaan, että asiakkaalta ei saa periä asiakasmaksuja silloin, kun on kyse maksusetelillä ja asiakassetelillä järjestetystä palvelusta ja henkilökohtaisella budjetilla annetusta palvelusta.

FK haluaa tuoda esille, että maksamisen palveluissa käytettäisiin nykyaikaisia ja tehokkaita maksamisen käytäntöjä.

16. **Lakiluonnoksen 11 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK yhtyy EK:n näkemyksiin siirtymäsäännöksistä.

5 Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista (17-24): siirtymäsäännökset, edellytykset järjestämismääräyksiin toteuttamiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen ja pieneten toimijoiden toimimiseen markkinoilla

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämismääräyksiin toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot:

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vapaamuotoiset huomiot

FK kannatta moninaisten markkinoiden syntymistä, jolla luodaan taloudellista toimeliaisuutta ja hyvinvointia, ja katsoo, että uudistus antaa siihen mahdollisuudet.

6 Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista (19-24): siirtymäsäännökset, edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen ja pienten toimijoiden toimimiseen markkinoilla

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

FK on laajan valinnanvapauden puolesta asiakkaan ja kansalaisen mahdollisuuksien ja voimaantumisen johdosta sekä pitää sitä kokonaisyhyvinvointimarkkinoiden kehittymistä edistävänä asiana. Hoidon vaikuttavuutta lisää myös asiakkaan parempi sitoutuminen palveluntuottajaan, kun se on hänen itsensä valitsema eikä hallinnon määräämä. Valinnanvapaus lisää myös kysyntää ja vaikuttaa siten markkinoilla olevaan tarjontaan, jolla on jälleen vaikutusta asiakkaan saamaan hoitoon kilpailun ja tarjonnan lisääntymisen myötä.

20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

FK yhtyy EK:n lausuntoon suunhoidon järjestämisen osalta.

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

FK katsoo, että valinnanvapauden toteuttaminen vaatii erilaista toimintojen yhtiöittämistä ja johtanee myös asteittain painopisteen vaihtumiseen julkisen ja yksityisen järjestämisen välillä. Tähän on liitetty kunnallisia eläkkeitä hoitavan Kevan rahoitukseen liittyvä pohdinta. Katsomme, että Kevan rahoituksen turvaamista ei tule sotkea järjestämiseen. Jälkimmäinen tulee toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi täysin sosiaali- ja terveydenhuollon ehdoilla. Edellinen ongelma ratkeaa parhaiten sillä, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannussäästötavoitteet realisoituvat.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

FK katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon-tuotantoon syntyy paljon mahdollisuuksia yksityisen palvelumarkkinan muodostumiselle. Sote-uudistuksen eräänä ideana on ollut lisätä mahdollisuuksia yksityisen varautumisen hyödyntämistä palvelujen rahoituksessa. Tämä edellyttää kuitenkin palvelulupauksen täsmentämistä. Kansalaisen tulisi saada tietää, mistä osasta hänen sosiaali- ja terveystalvetaistaan vastaa yhteiskunta ja mikä on hänen omalla vastuullaan.

Oman rahoituksen osuuden ei myöskään tulisi pienentää julkisen rahoituksen määrää yksilötasolla. Yhteiskunnan kustantamia palveluja tulisi voida täydentää itse maksetuilla lisäpalveluilla. Näin todetaan myös lain yksityiskohtaisissa perusteluissa (21§) asiakassetelin osalta: "Asiakas maksaisi asiakassetelillä annettavasta palvelusta vain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisen asiakasmaksun. Asiakas voisi halutessaan käyttää omia varojaan ja maksaa asiakassetelin arvon lisäksi itse lisäpalveluita. Tällöin hän maksaisi itse palvelun hinnan ja asiakassetelin erotuksen." Vastaavasti henkilökohtaisen budjetin osalta todetaan: " Asiakkaan omavastuuosuus palvelujen kustannuksista olisi sama kuin muulla tavalla järjestelyssä palvelussa eli asiakasmaksun suuruinen. Asiakas voisi sopia palveluntuottajan kanssa, että hän hankkii lisäpalveluja omalla, henkilökohtaisen budjetin ulkopuolisella rahalla"